

A

Adóügyek

"Ha dolgozom, akkor jövedelemem is van"- avagy az adófizetési kötelezettség

Az adózás a legnépszerűtlenebb intézmények egyike, ugyanakkor a legfőbb állampolgári kötelezettségünk is.

Az Alkotmány 70/I. §-a szerint "Minden természetes személy, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet köteles jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően a közterhekhez hozzájárulni". Ahhoz, hogy az állam feladatait el tudja látni, az államháztartásnak, az állami költségvetésnek pénzre van szüksége. A pénz legfőbb forrása az állam által beszedett adó. A kormány kiadásainak legfőbb fedezetét ez adja.

Az adó olyan általános és rendszeres pénzfizetési kötelezettség, amelyet jogszabály ír elő, kötelező jelleggel, meghatározott mértékben, az államháztartás javára, s amelyért közvetlen ellenszolgáltatás nem jár.

Adófizetési kötelezettséget csak jogszabály írhat elő, sőt az adóalanyokat általánosan érintő adót csak törvényi szabályozással lehet bevezetni, módosítani vagy megszüntetni.

Az egyik legfontosabb adójogi elv, hogy a jogszabály visszamenőleges hatállyal (a jogszabály kihirdetését megelőző időre) nem állapíthat meg adófizetési kötelezettséget.

A vállalkozási tevékenységet nem folytató magánszemélyek 1997. január 1-jétől **adóazonosító jelet** kötelesek használni minden olyan esetben, amikor jövedelemadó-köteles bevételt szereznek, vagy költségvetési támogatást igényelnek. Éppen ezért az adóazonosító jelet közölni kell minden olyan szervezettel, amelytől a magánszemély jövedelmet szerez, vagy amely adókedvezmény igénybevétele-re jogosító igazolást ad ki. Az adóazonosító jeltől kiállított hatósági igazolvány az **adóigazolvány**.

Az adójogszabályok útvesztőiben nem könnyű eligazodni. Ha mégis szükségessé válik, akkor ez legalább az alapfogalmak ismeretét feltételezi.

Az adók típusai

A **központi adók** [személyi jövedelemadó (szja), társasági adó, osztalékadó, általános forgalmi adó (áfa), egyszerűsített vállalkozói adó (eva) kivételével és beszedése az állami adóhatóság feladata.

A **helyi adókat** az Országgyűlés által meghatározott törvényi keretek között valamely önkormányzat veti ki és szedi be. A helyi adók közé soroljuk a **gépjárműadót**, az **iparűzési adót**, a **kommunális adókat**, a **telekadót**, az **építményadót** és az **idegenforgalmi adót**.

Az adók egy része ún. **közvetlen adó** - ezt közvetlenül az adóalanyra vetik ki, ő viseli (pl. személyi jövedelemadó), míg a közvetett adót javakra és szolgáltatásokra vetnek ki (nem közvetlenül az emberre), és így csak közvetve terhelik a magánszemélyeket (pl. általános forgalmi adó, fogyasztási adó).

Az az adótípus, amelyet a pályakezdőknek a legjobban kell ismerniük, a személyi jövedelemadó.

A személyi jövedelemadó

A személyi jövedelemadó törvény hatálya a magánszemélyre (ide értve a magánszemély egyéni vállalkozót is), a magánszemély jövedelmére és az e jövedelemmel összefüggő adókötelezettségre terjed ki.

E törvény alapján tesznek eleget a magánszemélyek a közterhekhez való hozzájárulás alkotmányos kötelezettségének.

Önadózás (adóbevallás):

A magánszemély a jövedelmét és az azt terhelő adót - az adóévben megszerzett összes bevétele alapján - adóévenként megállapítja, bevallja és megfizeti.

Adóbevallást helyettesítő munkáltatói elszámolás

Ha a magánszemély az adóévben kizárólag az adó elszámolására kötelezett (egy) munkáltatójától szerzett bevételt, bevallást helyettesítő, azzal egyenértékű nyilatkozatot tehet munkáltatójának, mely alapján a munkáltató megállapítja és bevallja jövedelmét, valamint az azt terhelő adót, azt be is fizeti, ill. az adókülönbözetet visszatéríti. (Ebben az esetben nem kell adóbevallást kitöltenie.)

Adóhatóság adatszolgáltatás alapján történő adó-megállapítása

A magánszemély erre irányuló nyilatkozata, adatszolgáltatása alapján kérheti az állami adóhatóságtól, hogy jövedelmét és az azt terhelő adót állapítsa meg. Erre csak akkor van lehetőség, ha a magánszemély kizárólag munkáltató(k)tól, kifizető(k)tól szerzett bevételt, vagyis a jövedelem megállapításához nincs szükség a magánszemély közreműködéséhez. Természetesen ez is egyenértékű a bevallással.

Bevétel, jövedelem

Bevételnek minősül a magánszemély által az adóévben - bármilyen címen és formában - mástól megszerzett vagyoni érték (pl. készpénz, értékpapír, ingó, ingatlan).

Jövedelemnek minősül a magánszemély által az adóévben - bármilyen formában és címen - megszerzett bevétel egésze, vagy a törvényben elismert költségekkel csökkentett része, vagy annak a törvényben meghatározott hányada. A jövedelem számításánál nem kell figyelembe venni az adómentes bevételeket.

A fizetendő adó meghatározása

A magánszemélynek legelőször az összevont adóalapját kell megállapítania, amely egyenlő az adóévben megszerzett összes önálló és nem önálló tevékenységből származó jövedelmek, valamint az egyéb jogcímen szerzett jövedelmek összegével.

Önálló tevékenységből származó jövedelem pl. az egyéni vállalkozásból, a mezőgazdasági őstermelői tevékenységből származó jövedelem, de általában fogalmazva mindaz, ami nem tartozik a nem önálló tevékenységből származó jövedelem körébe.

Nem önálló tevékenység a munkaviszonyban folytatott tevékenység, a társas vállalkozás (pl. kft., bt.) magánszemély tagjának személyes közreműködése, a segítő családtag tevékenysége. A munkaviszonyból származó jövedelem legáltalánosabb formája a bér [a bruttó bér levonásmentes, a nettó bér a munkabérnek a munkabért - csak jogszabály alapján - terhelő levonások (pl. szja, tb.-járulék, munkavállalói járulék) teljesítése után fennmaradó összege], de bérnek minősül - adózási szempontból - a táppénz, a munkanélküliek járadéka és az álláskereső ösztönző juttatás, a végkielégítés stb. is.

Az összevont adóalap meghatározása után ki kell számítani az adótábla (a jövedelemsávok és a százalékos adókulcs) segítségével a számított adót, amely az összevont adóalap adója.

A munkavállalók számított adóját adójóváírás csökkenti. Az adójóváírás azonos az adóévben megszerzett bér 18%-ával, de legfeljebb jogosultsági hónaponként [azon hónapok (max. 12), amely hónapokban a magánszemélyt bér illeti meg] 9000 Ft, feltéve, hogy az éves összes jövedelem nem haladja meg az 1 350 000 Ft-ot. (Az adójóváírás mértékét az adótörvényben évente szabályozzák! Ezek az adatok 2004-esek!)

Az így kapott összeg még mindig nem azonos az adóév végén befizetendő adóval, ugyanis ebből a számított adóból le kell vonni az adót csökkentő tételeket, vagyis az adókedvezményeket.

Az adókedvezmények érvényesítésével kapjuk meg az adott adóévi adófizetési kötelezettséget, amely még mindig nem azonos a befizetendő adóval, mivel ebből le kell vonni a kifizetők által év közben

levont adóelőleg összegét. Ha az így kapott összeg a nulla és száz forint között van, akkor nincs fizendő adó és nincs visszajáró adó sem. Ha több adóelőleget fizetett az adózó év közben, mint az éves adófizetési kötelezettsége, akkor a különbözet visszajár. Ha kevesebb volt a levont adóelőleg, akkor adó-befizetési kötelezettség keletkezik.

Az adó megfizetése nem pótolja az adóbevallást.

A magánszemély a befizetett adójának 1%-áról a bevalláshoz csatolt két nyilatkozatban rendelkezhet meghatározott kedvezményezettek (pl. alapítványok, egyházak) javára. Ha az adózó nem készít bevallást, hanem a munkáltatója készít elszámolást, ezeket a nyilatkozatokat az adózó lezárt borítékban átadhatja munkáltatójának továbbításra.

Munkaadói és munkavállalói fizetési kötelezettségek

A társadalombiztosítási kiadások fedezetére a foglalkoztatók társadalombiztosítási járulékot és egészségügyi hozzájárulást fizetnek, és hozzájárulnak a táppénzkiadásokhoz, ugyanis ők fizetik a táppénz egyharmadát. A munkáltató által fizetett társadalombiztosítási járulék mértéke 29 százalék, ami a 18 százalékos nyugdíjbiztosítási és a 11 százalékos egészségbiztosítási járulékból áll, a terhet a munkáltató fizeti, a biztosítási kötelezettséggel járó jogviszony alapján fizetett jövedelem után.

A biztosított - dolgozó - havi 4 százalék egészségbiztosítási és 8,5 százalék nyugdíjjárulékot fizet jövedelme után. A járulékot nem kell külön befizetnie, azt a munkáltató vonja le a béréből. A gyermekgondozási díj, segély, gyermeknevelési támogatás és a munkanélküli-ellátás után csak a nyugdíjjárulékot vonják le.

Az egyéni vállalkozó - önmaga munkáltatója - 29 százalékos társadalombiztosítási járulékot, 4 százalékos egészségbiztosítási és 8,5 százalék nyugdíjjárulékot fizet havonta jövedelme, de legalább a minimálbér után akkor, ha az a fő tevékenysége.

A társas vállalkozó szintén 4 százalék egészségbiztosítási és 8 százalék nyugdíjjárulékot fizet, amelyet a cég von le jövedelméből.

Az egészségügyi hozzájárulás az egészségügyi szolgáltatások pénzügyi forrásainak kiegészítése, a fizetési kötelezettség a munkáltatókat és az alkalmazottakat terheli.

A személyi jövedelemadó

Az adó rendszeres fizetési kötelezettség, amelyet jogszabály ír elő, ellenszolgáltatás nem jár érte. Megfizetése kikényszeríthető, elmulasztásáért szankcionál a hatóság. Adócsalás akkor állapítható meg, ha az adókötelezettség megállapításához jelentős adatot hallgat el az adózó, vagy hamis tényt közöl, ezzel csökkenti az adóbevételt. Ezt a büntető törvénykönyv szerint büntetik. Fontos, hogy az adó be nem fizetése önmagában nem bűncselekmény, csak a szándékos megtévesztés számít annak.

Az alkalmazottak adóazonosító jelet használnak, az arról kiállított hatósági igazolvány az adóigazolvány, amely az adózók azonosítására alkalmas számsort és vonalkódot (a kettő együtt az azonosító jel), az érintett nevét, anyja nevét, születési helyét és idejét, valamint a kiállítás keltét tartalmazza.

A személyi jövedelemadó törvény hatálya a magánszemélyre (ide értve a magánszemély egyéni vállalkozót is), a magánszemély jövedelmére és a jövedelemmel összefüggő adókötelezettségre terjed ki. A magánszemély a jövedelmét és az azt terhelő adót - az adóévben megszerzett összes bevétele alapján - adóévenként bevallja és megfizeti.

Ha kizárólag az adó elszámolására kötelezett egyetlen munkáltatójától szerzett bevételt, a bevallással egyenértékű nyilatkozatot tehet munkáltatójának, mely alapján a munkáltató megállapítja és bevallja jövedelmét, valamint az azt terhelő adót befizeti, vagy az adókülönbözetet visszatéríti.